

GEMEENTE SCHERPENZEEL

MEMO 2020-82

datum : 28 september 2020

aan : de Raad

van : het college van burgemeester en wethouders

onderwerp : Bestuurskrachtopgave en PvA Open Overleg

bijlage(n) : 1. Review Bestuurskrachtopgave (BMC)
2. Historisch Overzicht Toekomstvisietraject
3. Begeleidende mail bij PvA
4. Plan van Aanpak Open Overleg
5. Participatieplan Open Overleg

In Memo 2020-79 dd 16 september hebben wij u geïnformeerd over de besprekingen met het College van Gedeputeerde Staten over het Plan van Aanpak voor het Open Overleg. In dit memo informeren wij u over de Review Bestuurskrachtopgave, die wij door BMC hebben laten uitvoeren, over het inmiddels ontvangen Plan van Aanpak, en over onze constructieve insteek richting het Open Overleg.

Herijking bestuurskrachtopgave

Een van de punten waarop de besprekingen met GS sinds dit voorjaar “vastlopen” is onze overtuiging dat er sinds het onderzoek van SeinstraVandeLaar het nodige is veranderd in Scherpenzeel. Minister Ollongren van BZK constateerde hierover in haar brief van 10 juli jl. *‘De discussie over oplossingsrichtingen lijkt echter een goed gesprek over de achterliggende opgaven in de weg te staan.’* In lijn met de oproep van de minister om *‘terug te keren naar het goede gesprek: een dialoog over opgaven in plaats van over oplossingsrichtingen’*, hebben wij op 25 augustus jl. aan GS de “Constructieve Dialoog vanuit Opgaven” voorgesteld. Tot op heden hebben wij hierop geen antwoord ontvangen, en de klok tikt door voor het Open Overleg.

Om een ‘welles-nietes’ discussie te vermijden en een terugkeer naar ‘het goede gesprek over opgaven in plaats van oplossingen’ alsnog mogelijk te maken hebben wij BMC Advies gevraagd de actuele bestuurskrachtopgave in kaart te brengen.

In de vandaag opgeleverde Review (bijlage 1) concludeert BMC:

Scherpenzeel is er in de afgelopen periode in geslaagd om aantoonbaar verbeteringen te realiseren op alle condities voor bestuurskracht (hulpbronnen, motivatie en samenwerking). De reeds gedane en nog geplande investeringen gaan bovendien niet ten koste van de financiële gezondheid van de gemeente. Ook de (strategische en operationele) beleidsprestaties van de gemeente zijn gelijk gebleven of verbeterd. Om in 2030 onze maatschappelijke opgaven te kunnen waarmaken, moet Scherpenzeel, bovenop de Kadernota, inzetten op

- 1. Afronding discussie zelf doen / samenwerken / uitbesteden*
- 2. Bestendiging strategisch personeelsbeleid*
- 3. Doorontwikkeling regionale samenwerking*

4. Doorontwikkeling bewoners- en overheidsparticipatie

Dit sterkt onze overtuiging dat niet de discussie over oplossingsrichtingen centraal moet staan, maar dat de opgaven leidend moeten zijn in de discussie over de toekomst van Scherpenzeel.

Plan van Aanpak: oplossingsrichtingen als uitgangspunt

GS stelt een onderzoek naar 3 oplossingsrichtingen voor: Zelfstandig Scherpenzeel, Duurzaam partnerschap met Barneveld en Herindeling met Barneveld. De afgelopen weken is het Plan van Aanpak van GS mondeling besproken met de colleges van Scherpenzeel en Barneveld. Daarbij hebben wij tekstvoorstellen aangedragen en hebben diverse ambtelijke besprekingen en mailwisselingen plaatsgevonden. In het bestuurlijk overleg van 14 september jl., en in navolgende correspondentie hebben wij de volgende wensen ingebracht:

1. Herijking Bestuurskrachtopgave anno nu
2. Draagvlak als beoordelingscriterium
3. Zorgvuldigheid gaat boven snelheid procedure
4. Duiding van oplossingsrichting 'Duurzaam Partnerschap'
5. Wetenschappelijk gehalte spiegelgroep

Afgelopen vrijdag ontvingen wij het definitieve voorstel van GS, met het verzoek dit PvA aan u toe te sturen (zie bijlagen 3, 4 en 5). Hieronder is aangegeven hoe onze wensen zijn verwerkt in het uiteindelijke Plan van Aanpak, zoals dat nu voorligt:

Ad 1) Herijking bestuurskrachtopgave anno nu

Zolang GS en Scherpenzeel het ten principale oneens zijn over de aard en omvang van de feitelijke bestuurskrachtopgave, is een gesprek over oplossingen prematuur. Een ingrijpende maatregel als (gedwongen) herindeling moet immers op grond van het Beleidskader Arhi worden gerechtvaardigd op basis van de evidente bestuurskrachtproblematiek, en de mate waarin Scherpenzeel in staat is hiervoor zelf oplossingen te vinden.

- In het PvA is enkel benoemd dat partijen het oneens zijn over de bestuurskrachtopgave, maar is geen plaats voor een 'goed gesprek' en overeenstemming over de feitelijke bestuurlijke opgaven. Uit de begeleidende mail van GS blijkt dat GS vasthouden aan het SVDL-rapport als ijkpunt.

Ad 2) Draagvlak als beoordelingscriterium

Binnen het Beleidskader Arhi is draagvlak van onderop een belangrijk criterium, dat ook bij gedwongen herindeling moet worden meegewogen. Niet alleen bestuurlijk draagvlak onder regiogemeenten, maar vooral ook onder de inwoners. Wij hebben daarom gevraagd naar objectivering in plaats van enkel een kwalitatieve duiding.

- In het PvA is het oorspronkelijk beoogde 'sfeerverslag' vervangen door een kwalitatief verslag. De stakeholdersbenadering blijft echter uitgangspunt van het participatieplan. Voor een (hernieuwde) peiling is binnen het Open Overleg geen ruimte. Besluitvorming door GS moet volgens dit PvA plaatsvinden op basis van een niet-geobjectiveerde draagvlakduiding. Het participatieplan is niet gericht op brede peiling/raadpleging over de varianten.

Ad 3) Zorgvuldigheid gaat boven snelheid procedure

GS wenst de besluitvorming over de uitkomsten van het Open Overleg *binnen* de wettelijke termijnen af te ronden, om een herindeling per 1-1-'23 mogelijk te maken. Tussentijdse verkiezingen worden dan vermeden. In de opzet van GS moet het Open Overleg (dat op grond van de Wet Arhi duurt van 15-07-'20 tot 15-01-'21) voor 5 december worden afgehecht met een *bestuurlijke eindafweging* (= voorlopig besluit) ten aanzien van de wenselijke variant.

- Het Open Overleg (uitwerken, vergelijken en beoordelen van de oplossingsvarianten inclusief toetsing op draagvlak) wordt daarmee ingekort van 6 maanden tot feitelijk 2 maanden.

Ad 4) Duiding van oplossingsrichting 'Duurzaam Partnerschap'

Oplossingsrichting Duurzaam Partnerschap met Barneveld lijkt op het eerste oog een tussenvariant tussen zelfstandigheid en herindeling. Duurzaam partnerschap is een containerbegrip dat alles omvat van een langjarige samenwerkingsovereenkomst op deelterreinen tot ambtelijke fusie. Het College van Barneveld heeft in het eigen memo aan de gemeenteraad dd. 22 september jl. aangegeven dat ambtelijke fusie zonder perspectief op bestuurlijke fusie onbespreekbaar is (de 'stip op de horizon'). Feitelijk betreft dit dus een subvariant van herindeling.

Een duurzame ambtelijke samenwerking met Barneveld *zonder* perspectief op bestuurlijks fusie valt onder de oplossingsrichting zelfstandig Scherpenzeel.

In de kadernota zijn kansen voor ambtelijke samenwerking geïdentificeerd in Barneveld, Ede en Veenendaal. Barneveld heeft dit in hun bespreking met GS bevestigd; dit is toegevoegd aan variant A (zelfstandigheid)

- In feite is slechts sprake van 2 opties: zelfstandigheid of herindeling. Dit is in tegenspraak met de toezegging uit het Startdocument van GS dat meerdere varianten zouden worden onderzocht

Ad 5) Wetenschappelijk gehalte Spiegelgroep

De Spiegelgroep moet volgens die PvA bestaan uit onafhankelijke, bestuurlijk en/of wetenschappelijk gerenommeerde personen met ervaring en autoriteit ten aanzien van dit soort bestuurlijke vraagstukken.

GS heeft een drietal personen vanuit het politiek-bestuurlijk circuit op het oog voor de Spiegelgroep. Zonder iets af te doen aan de onafhankelijkheid of objectiviteit van politici/bestuurders, vinden wij het essentieel dat naast het politiek-bestuurlijke perspectief ook het empirisch-wetenschappelijk perspectief wordt geplaatst.

- GS werkt nog aan de definitieve bemensing van de Spiegelgroep. Over de uitwerking hiervan is nog niets te zeggen.

Eindbespreking over Plan van Aanpak op 1 oktober

Zoals in memo 2020-79 aangegeven hebben wij procesafspraken gemaakt met GS, waarbij wij hebben toegezegd in het bestuurlijk overleg op 1 oktober een knoop te zullen doorhakken over onze rolneming in het Open Overleg.

Alhoewel GS ons meermaals heeft gewezen op rolzuiverheid en onze eigen verantwoordelijkheid om als College hierin te beslissen, hadden wij zoals bekend hierover graag met uw raad van gedachten gewisseld. Alhoewel zelfstandigheid één van de te onderzoeken oplossingsrichtingen is in dit PvA, is naar onze mening een actieve, constructieve rolneming in een procedure gericht op herindeling met Barneveld (conform besluit GS), niet zonder meer te verenigen met onze opdracht (zie bijlage 2) om te *werken aan een toekomstbestendig zelfstandig Scherpenzeel dat is toegerust op maatschappelijke en bestuurlijke opgaven*.

Helaas blijkt het niet mogelijk om nog voor 1 oktober dit gesprek met uw raad te voeren. Wij streven naar harmonie en hopen dan ook op uw begrip dat wij in het overleg met GS op 1 oktober een constructieve houding in gaan nemen. Uiteraard wel voorzien van enkele kritische kanttekeningen: zorgvuldigheid boven snelheid, inzet op herijking van de bestuurskrachtopgave in lijn met de bevindingen van BMC, en objectivering van het draagvlak onder inwoners.

Wij kijken er naar uit op 15 oktober, of zoveel eerder als haalbaar is, onze insteek in het vervolgtraject met u te bespreken.